

HRVATSKA RIEČ

Pređplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za *Sebenik* na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za *Inozemstvo* na godinu K 12. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u *Sebeniku*.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para peti redak li po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Utvaraši na poslu.

Mi smo odavna pisali, da će se svi oni kojima je dodajalo raditi za oživotvorenje hrvatske misli, složiti u jedno kolo proti stranci prava.

Na taj zajednički rad sile gospodu uzroci političke i osobne naravi.

O tim političkim uzrocim mi smo davno već govorili, još onda kad smo predviđali da će se koalicija u Banovini pokloniti Mađarima, a naši utvaraši i njihovi pomagači svakoj vladi, koja ih bude htjela uzdržati na današnje položaje.

Ovo ponašanje te gospode nami je bilo jasno onim časom kad smo vidili da im nije do hrvatske politike, nego do sebe.

Naši čitatelji će se svega toga sjećati, a mi ovo samo napominjemo, da se vidi, kako smo davno već obračunali sa gospodom od utvare.

I još jedan dokaz, da smo obračunali sa svim tim strankama, koje su se izdavale za narodne, leži u držanju naših zastupnika kroz prošlo saborsko zasjedanje: Nijedan politički čin stranke prava nije imao što zajedničkog sa onima od većine. U tomu su zastupnici stranke prava bili posljednji od prvog dana saborskog zasjedanja do zadnjega. U saboru su bile dvie stranke: stranka prava s jedne strane, a utvaraši i njezini pomagači s druge.

Taj razmjor ostao je do svršetka, a poslje sabora to se još očitije vidi.

Sve novine utvare i njezinih pomagača pišu u istom duhu proti stranci prava, te se podpomaju i zovu na okup svoje priistaše.

A da se zovu na okup samo od straha, pred napredujućom strankom prava, to smo u više navratka istim njihovim riečima dokazali. Najposlje dokazali smo i njihovim pismima.

U zadnje doba to oni i sami priznavaju, ali to okupljanje hoće da opravdaju tobožnjom našom nemoći, i tim da „nam naopako idje“.

Glasilo za interese kaže kako smo „prozročili da ostali narodni elementi u zemlji, o sad nesložni, stanu složniji i energičniji izstupiti“.

„Crvena Hrvatska“ pak kliče: „Pravaška obstrukcija u dalmatinskom saboru imala je da pokaze, kako je „hrvatska stranka“ slaba, da kao većina vodi u saboru i zemlji, te da je lako nji, uzročnici riečke rezolucije, nadomjestiti drugom nekompromitiranom strankom“.

A onda: „Sve te promjene i izmjene nisu se mogle izvesti, a da se drugi (utvaraši) ne sjeće“. I još: „Morali su ih izvoditi ljudi daleko sposobniji. Preuranjena obstrukcija samo je otkrila pogibelj“.

Da se tu pogibelj ukloni, „da se za priecije, da Dalmacija postane ono, što

bi mi (pravaši) bili voljni dopustiti“ ljudi utvare se udružuju. Tako tvrdi glasilo gospara Čingrije.

Kako se vidi, sve te ljude udružuje strah pred strankom prava. Nu da taj strah zaodjenu u ruho bolje i plemenitije, hoće da prolaze kao neki junaci, naprednjaci, opozicionalci, jer vidite, stranka prava se iztrčala, jer je htjela dokazati da su uzročnici riečke rezolucije... nesposobni i da ih se može nadomjestiti nekompromitiranom strankom prava.

Nu idju dalje gospari dubrovački i kažu: „Ali kako je i stranka prava bila zamočila u prismo oporbe, trebalo je prije toga okajati grieh. I to se učinilo na često spominjanoj makarskoj skupštini.“

I još idju dalje ta gospoda, pak vele, „da su sve to pravaši uradili radi mjesta na zemaljskom odбору“.

A mi odvrćamo toj gospodi, da sve, što je u gornjim riečima od njih utvrđeno, dokaziva da su još i danas vjerni drugovi i prijatelji Kačanskoga.

Strah, goli, jadni strah ih sili na to da se poklone onima na koje su bili ustali.

Strah, goli, jadni strah ih sili da za Boga čim brže dodju u okrilje raznih lčvećeva i Madiraza, jer inače bi i oni morali jesti tvrdi kruh opozicije.

I kukavni strah govori iz njih kad tvrde, da je i stranka prava zamočila u prismo opozicije. Oh kukavci! Niste znali biti u opoziciji ni godine dana, nego od kada obojste, griete se u hladu vlasti, a kad ste i samo nashluli što bi mogla biti opozicija za vas, već se tučete u prsa i molite da vam se oproste grieši počinjeni u času kad ste se spremali... služiti, kako ste uvijek naučeni.

A taj jadni strah — koji im je ušao u kosti — učinio je napokon, da gospoda zataje onoga koji ih je haš riečkom rezolucijom bio podigao, odakle od straha morali su sami sići.

I gle, ta odvažna gospoda imaju srceca danas još govoriti, da je stranka prava „bila zamočila u prismo opozicije i da je to morala okajati“.

To oni govore nama pravašima, koji smo do sada uvijek jedina opozicija u Dalmaciji.

Ali da. Htjeli su pravaši na zemaljski odbor, dobacivaju gospoda. I za to preokret.

Oni znadu da klevetu, da izmišljaju, oni znadu da je ta stvar bila u javnosti već riešena; oni znadu da će biti metnuta na čisto i u saboru, ali danas im treba ta kleveta, pak ju još rabe.

Nego ipak mi čemo im reći što je bilo. Pravaši su bili postavili mostove svim strankam, ne bili došle na tvrdjavu hrvatskoga naroda, odakle bi svi složno branili slobodu i jedinstvo svoje domovine. Ti mostovi su za gospodu „političke koncesije nedostojne i onoga koji ih traži i onoga koji bi ih dao.“

— niti mi je uspjelo, ni na njegovu upalilo.

— Pripoviest je, gospodine, jednostavna: ja sam ljubila njega a on mene, i kako smo se ljubili prije, ljubimo se i danas, a nadamo se i u napredak — izgovori Lia onakim naglasakom, koji želi zapaziti lazu razgovora, koji mu nije po šestu.

— Ali potankosti, gospodjo — pritrča Mari.

— Ajbo; potankosti se ne kazuju. Ma jeste li vi svi zastupnici tako ljubopitni?

— Bi reda stvar zabavuriti; o drugome se razpredalo, dok se ne primache ura počitku.

— Štovani je Mari pušio u svojoj sobi uz prozor i ogledao se na mjesecu, koji se, srebrnom opjenjen, vlašje izpinjao iza nasada topola, u koje strugnu korak u sobu. Leuma je i nače:

— Sad ću ti, kad Lia spava, svaku saobčiti, što pred njom ne bih ni za živu glavu. Ona baš nije ni voljna, a ona njezina surovost na oko skriva u sebi sramežljivost njezinih stadikih uspomena. Čuj me dakle. — Ti ćeš se spominjati, i te kakih se to sanja i nađad slave i sreće u mojoj dvadeset i trećoj godini oko mene dimilo, kad sam se doktorirao u pravu. Pa ipak sve one, jedna za drugom, strunuse i pozatim, iza pet godina, do te

Prema riečima dakle „Crvene Hrvatske“ ti mostovi postavljenu od pravaša, davno su porušeni, i ostalo je sve kako je i prije bilo: stranka prava za jedinstvo i slobodu, a drugi za sužanjstvo naroda.

To stanje porušenih mostova vidilo se jasno u saboru, a pravaši su nastojali, da se isto vidi odmah u prvom početku sve do svrhe. I vidilo se, pa je sve drugo što piše „Crvena Hrvatska“ samo zloba, strah, kukavičluk. Pravaši nisu učinili nikad preokret, nego su održali borbu navištem.

Sada utvara ne može nego nastaviti borbu da se održi. I mi je u istinu vidimo na poslu u Zadru, u Dubrovniku, u Spljetu, širom Dalmacije, ali se te njezine rabote ne plašimo, niti pred utvarom uzmičemo.

Mi ostajemo gdje smo uvijek bili, a zaludu utvri izmišljati, jer preokreta kod stranke prava nema s' jedinstavnog razloga što prema njezinom programu tih preokreta u njezinoj politici ne treba dok god bude monarhije i u njoj Hrvatski narod.

Preokreta treba gospodi pomagačima utvare i njoj samoj. I radi toga nespretna poniženja i služništvo.

Kako to idje vidilo se u Zadru, a i u Zagrebu kad je Khuenov sluga Tomašić zgarmio koaliciji da mora šutiti i slušati, pa je odmah šutit i slušala.

Poznamo se gospodo!

Djetinjasto pranje.

— Pranje dr. F. Alačevića u zadnjem glasilu za interese zovemo tim imenom, da ga ne nazovemo podlačkim. A jer hoćemo da budemo umjereni i prema balavcima soja Alačevića, prelazimo odmah na stvar.

Taj gospodin ne može ni promisliti, da se može doći do kojega pisma, „nego kradjom, mitom, izdajom“, pa je jadan na muci, kako se to moglo „zlorabiti listovnu tajnu, koju svaka napredna država brani“.

Nego ako je taj „bezazeleni list došao nami do ruku“ i bez onih Alačevićevih načina, on bi nam morao biti zahvalan, ta dali smo mu prigode da izkaže javno svoju čud, narav, navike, plemenitosti, jumaštvo, viještvo.

A u čem sve to sastoji, vidi se iz rieči kojima se pere i tumači svoje poznato pismo.

Pismo je upravljeno članu upravnog odbora napredne stranke.

Toga člana se zove na skupštinu utvare, a da ga se na taj korak nagovori prisili, napominju — izgovori Lia onakim naglasakom, koji želi zapaziti lazu razgovora, koji mu nije po šestu.

Članu upravnog odbora napredne stranke se piše, da se treba njima svima, utvarašima, dubrovačima i naprednjacima složiti proti „fur-

timašima, crncima i mahnitcima“, jer (iste su nam misli isti ciljevi).

Eto to je sadržaj toga pisma, a gosp. Alačević nema obraza, nema srčanosti, da ostane pri tomu, nego se podlački pere na način, da se ozbiljnom čovjeku, koji što drži do sebe, gnjusi.

Njemu se je — veli on — taj gospodin naprednjak nashio, a on mu je pisao posve neuduzno pisanje, jer on — Alačević — ljubi i služe rodoljubno svećenstvo.

Što su gospodi od utvare iste misli i isti ciljevi sa gospodom napredne stranke; što je i djetić već poznato, što se i koga se danas razumieva pod riečima furtimaša, crnaca i mahnitaca... za to gospodinu nije stalo, on ima obraza javno ne samo podlački izkriviti smisao svojih rieči, svojih tvrdnja, nego pače ustajati proti predsjedniku stranke prava kao čovjeku, koji gramzi za novcem. I tim načinom misli on, da sam sebe pere.

„Prodan ima kuću, ima dnevnice, muže pristaše...“ Kukavno stvorenje je taj Alačević! On zna, da v. don L. Prodan, nakon više od 30 godina napornog rada, nema može se kazati ništa, on zna kako je sa tim tobožnjim „bogostima“ našeg predsjednika, a ipak hoće da mu podmetne podla svoja svojstva.

Dr. F. Alačević u „slobodni“ odvjetnik zna da on o tim stvarima nebi smio govoriti. Ne samo s toga što on nije dostojan da govori o Prodanu, nego i radi razloga u koje mi danas nećemo zalaziti.

O gosp. Alačeviću u ostalom govore u službenom spisu današnjih njegovi kotege spljetske odvjetničke komore, svi, bez razlike stranka, ovako: „Prošao je na advokaturu samo radi uzroka, jer nisu bile udovoljene sve njegove moguće želje i jer je bio pohlepan — nakon obskrbe svoje osobe i svoje obitelji sa ne malom penzijom — za još većim materijalnim koristima“.

I ovaj čovjek dolazi da predbaciva pohlepu, sinekure ljudima koji u trudu zaslužuju svoj kruh.

Ovaj gospodin govori još o časti koja ga zapala, da se njime bavimo.

Neka se umije, dužnost nam je uvijek bila upozorivati narod na pogibeljne individue... osobito ako je njihovo djelovanje slično onomu običnih zlikovaca.

Političke vesti.

Secesija i opreke u ugarskom kabinetu. Boulevaradski list „Az Est“ donosi viesti, da je ministar Szekely odlučio da izstupi iz kabineta. Uzroci toga izstupa nalaze se u opreka, što su se već davno pojavile između ministra Szekelyja i grofa Tisze u izbornoj reformi. Ministar je odlučno za obće pravo glasa te je u tom smislu i razvio svoj program, kad

Sretna nevetica.

Italijanski Alfred Panzini: Preveo Don Marko Vazić.

— Kokoši polaze na počitak. Patriarkalni običaji — iznovice kusuri štovani.

Sad se prihvaću, da u oblaštini vode srni sa sete pot prašine i nečisti. Izdiže čuperak i sad jošve vrane, kose, uz košulju od batista pričvrstie bielu ogrlicu, gornji haljetak povrh košulje i sad se pričinu, da je biže svojoj visokoj časti. U toj pozi, odujiv čuperak i nos, o koji se oslonile leće uz živahne oči, prikaže se u ručnoj sobi, u koju se bila obitelj prikupila pod nakitnu svieću, uokolo čistog i izabranim cviećem okičenog stola.

Leuma mu podje u susret, a i nevetica se netom ga zapazi, nasmija.

— Eto sreće, da se ipak teda negda nasmijala! — izvi Mari glasom. — Ajde bōna, i primirite se; ne ću vam ja muža oteti! — A čuj me — okrene se on k Leumi, — ja sam se promišljao o ovoj prigodi, da te nije koja usudna našega, a najskoli tvoga poznanstva preotela izpraznosti svieta.

Sad zaželi i u naručaj uze mališa, koga zasu čudestvom upita.

— Kako si? — Ljubiš li oca? Ljubiš li

majku? Hoćeš li, kad podrasteš, biti odvjetnikom? Ajme, zločest li si! — Mališ se u prve zablenu u nepoznato oblije, pa očajno skrknulo, što je štovanoga smelo.

— Ma kako će vam odgovoriti, kad ne zna govoriti? — začudi se Lia.

— Tama i je dječnji posao izmedju onoga riedkoga, u što se ne razumijem.

— Dajte ga, dajte vi, gospodine, meni, jer mališ nema obzira ni pred kim i mogao bi odgovoriti, da bi se i presenetili.

Medjuto služkinja položila na stō obilatu zdjelu. Izpred raztvorena prozora zaori slavuje biglis, narlja unutra i razkropča se ko biserje alabastra u čaši.

— Zar i slavića imate?

Obrok nije mogao biti razpojasniji, nego je to bio, da se čak gospodin dječ predsenoiti u svojoj duši, da je svakom priučito čeljade jedan ih od ono pet stotina gospode, što se, u hator narodnog blagostanja, učesto i gratis vozakaju u Rim u prvome razredu. Netom se djakonije obredale, Mari obrlako Leumi, da mu priča, kako se doćepao onake dostojne i šesne družice svoga života. Ma koliko je to obigravalo oko neve — a u tome je bio za-

— niti mi je uspjelo, ni na njegovu upalilo.

— Pripoviest je, gospodine, jednostavna: ja sam ljubila njega a on mene, i kako smo se ljubili prije, ljubimo se i danas, a nadamo se i u napredak — izgovori Lia onakim naglasakom, koji želi zapaziti lazu razgovora, koji mu nije po šestu.

— Ali potankosti, gospodjo — pritrča Mari.

— Ajbo; potankosti se ne kazuju. Ma jeste li vi svi zastupnici tako ljubopitni?

— Bi reda stvar zabavuriti; o drugome se razpredalo, dok se ne primache ura počitku.

— Štovani je Mari pušio u svojoj sobi uz prozor i ogledao se na mjesecu, koji se, srebrnom opjenjen, vlašje izpinjao iza nasada topola, u koje strugnu korak u sobu. Leuma je i nače:

— Sad ću ti, kad Lia spava, svaku saobčiti, što pred njom ne bih ni za živu glavu. Ona baš nije ni voljna, a ona njezina surovost na oko skriva u sebi sramežljivost njezinih stadikih uspomena. Čuj me dakle. — Ti ćeš se spominjati, i te kakih se to sanja i nađad slave i sreće u mojoj dvadeset i trećoj godini oko mene dimilo, kad sam se doktorirao u pravu. Pa ipak sve one, jedna za drugom, strunuse i pozatim, iza pet godina, do te

— niti mi je uspjelo, ni na njegovu upalilo.

— Pripoviest je, gospodine, jednostavna: ja sam ljubila njega a on mene, i kako smo se ljubili prije, ljubimo se i danas, a nadamo se i u napredak — izgovori Lia onakim naglasakom, koji želi zapaziti lazu razgovora, koji mu nije po šestu.

— Ali potankosti, gospodjo — pritrča Mari.

— Ajbo; potankosti se ne kazuju. Ma jeste li vi svi zastupnici tako ljubopitni?

— Bi reda stvar zabavuriti; o drugome se razpredalo, dok se ne primache ura počitku.

— Štovani je Mari pušio u svojoj sobi uz prozor i ogledao se na mjesecu, koji se, srebrnom opjenjen, vlašje izpinjao iza nasada topola, u koje strugnu korak u sobu. Leuma je i nače:

— Sad ću ti, kad Lia spava, svaku saobčiti, što pred njom ne bih ni za živu glavu. Ona baš nije ni voljna, a ona njezina surovost na oko skriva u sebi sramežljivost njezinih stadikih uspomena. Čuj me dakle. — Ti ćeš se spominjati, i te kakih se to sanja i nađad slave i sreće u mojoj dvadeset i trećoj godini oko mene dimilo, kad sam se doktorirao u pravu. Pa ipak sve one, jedna za drugom, strunuse i pozatim, iza pet godina, do te

— niti mi je uspjelo, ni na njegovu upalilo.

— Pripoviest je, gospodine, jednostavna: ja sam ljubila njega a on mene, i kako smo se ljubili prije, ljubimo se i danas, a nadamo se i u napredak — izgovori Lia onakim naglasakom, koji želi zapaziti lazu razgovora, koji mu nije po šestu.

— Ali potankosti, gospodjo — pritrča Mari.

— Ajbo; potankosti se ne kazuju. Ma jeste li vi svi zastupnici tako ljubopitni?

— Bi reda stvar zabavuriti; o drugome se razpredalo, dok se ne primache ura počitku.

— Štovani je Mari pušio u svojoj sobi uz prozor i ogledao se na mjesecu, koji se, srebrnom opjenjen, vlašje izpinjao iza nasada topola, u koje strugnu korak u sobu. Leuma je i nače:

je obdržavao pučku skupštinu u svom kotaru. Nu grof Tisza požurio se je ministra desavurirati. Usled toga ministar kani ne samo izaci iz kabineta nego u obće se povući sa političkoj pomoći. Ova viest došle nije službeno potvrđena. Drugi boulevardski list „A Nap“ doznaje, da je ministar grof Zichy u audijenciji u četvrtak izvestio kralja o političkoj situaciji u Ugarskoj te vladaru izjavio, da obće pravo glasa nije na štetu Madjara, a niti na štetu dinastije, kako to grof Tisza prikazuje u svojim agitacionim govorima. Ovo da se smatra akcijom protiv grofa Tisze.

Rezultat občinskih izbora u Srbiji. Tek sada poznat je definitivni rezultat občinskih izbora, koji u Srbiji igraju važnu političku ulogu. Prema obavijesti ministarstva unutarnjih djela pripale su radikalima 752 občine, samostalcima 417, a naprednjacima i narodnjacima 259 občina. U 14 občina izbori su ostali bez rezultata. Prema tome su radikali izgubili 122 občine, od kojih je 69 občina pripalo sjeđinjenim naprednjacima i narodnjacima. Ministarstvo je te brojke postavilo prema stranačkoj pripadnosti občinskih načelnika, tako, da je cijela občina uračunana onoj stranci, kojoj pripada dotični načelnik. Primjetiti valja, da su radikali u kojih 500 občina, koje su bile prije čisto radikalne, ovaj put izvojevali samo načelničko mjesto, dočim su ostala počastna mjesta pripala drugim strankama. Radikalizam je kod tih izbora pretrpio težki poraz, koji će bez sumnje uplivisati i na skupštinske.

Situacija u Albaniji. Situacija u Albaniji je prema vestima što ođane ovamo dolaze još vazda nesumnjivo kritična. Časoviti mir može se samo tog okolnosti pripisati, što Šefket-Tergut paša očekuje pojačanje svojih četa, koje je već davno zahtjevalo, a da onda uzgome sa svojim odlučnim vojnim operacijama započeti. Nu i s druge se strane Albancima spremaju na odpor. Glavni rad Arnauta ide za tim, da se udruže sva arnautska plemena u svrhu zajedničkoga odpora a moguće i zajedničke ofenzive. Između Djakove i Ipeka bio je ogroman meeting, koji je posjetilo oko 10.000 Arnauta. Na tom je meetingu prihvaćena rezolucija, u kojoj se izrazuje sveobća solidarnost sviju arnautskih plemena. Nedaleko Prizrena obdržavao se također jedan meeting, na kojem je bila prihvaćena slična rezolucija. Na svim se tim meetingima govorili vredno oštri govori, čiji je sadržaj taj, da vlada kani uzeti Albaniji njihovu autonomnu poziciju i ugroziti im njihovu slobodu. To se ne smije dopustiti ni u koju cijenu, pa ni onda ako bi bio nuždan oružani odpor, to tim više što narod arnautski nema i onako mnogo da izgubi. Glasa se, da Arnauti imaju za slučaj, da bi nastavili svoj oružani odpor, namjeru, da zatvore sve važne kulanje i da razruše željezničku prugu Skoplje—Wleš. U obće namjeravaju sve učiniti, da se otežaju komfoti vojske i zaire. Povrh toga hoće da pojedine vojne odjele onako, kako dodju, obkole. U tu svrhu će se koncentrirati 40.000 ratobornih i vrlo dobro oboružanih Arnauta. Čim će Arnauti dovršiti svoja naružavanja, ustat će njihovi vodje sa deciderano formuliranim zahtjevima, kako su ih sastavili na nedavnom sastanku sami vodje u Djakovu. Kako se predviđa, vlada će te zahtjeve odbiti, a onda će doći do krvavog konflikta. Turska vlada o svemu je tom upućena i odlučila je, da će nastupiti sa ogromnom vojskom, a Šefket-Tergut paši da će dati izvanredne punomoći.

Nemiri u Perziji. Nemiri u južnoj Perziji zauzeli su opet takove dimenzije, te po-

zapanjeno pače. A sad ti je, da joj zapjevati! Čut čes, što se to u meni kuha.

— Ti se spominješ, kako sam ja bio u svojoj četrnaestoj godini u kolegiju: fantastičan, preceranac i melanholik do na vrhunce, a uz ovu najromantičniji dječarac, što je to izgislo u glodljivoj zabiti kolegija — romantičan do te, da bih se sramio purom se zakusivati, koju su nam često pripremali, a to s razloga, što mi se pričinjalo premla romantičnom djakonijom.

— Pa dobro. Iza što sam tu u oblaštini okušaš realnost života, netom narahi okno na onoj djevojčici, poklopi me starinka moja jakikova nemoć, biva, da srčem otrov sladkih sanjaranja. One se goleme oči zapanjeno u me ustremile i, reći bi, govore mi: „Mi smo oči djevičanske duše i je upljunuta tvoja, kad ti je bilo petnaest godina“.

— U to me zavede troskotna strast, razbudim, projavim i postanem uzročnikom patnja onoj duši.

— Škola ih svedjerice propusti pušičavoj učiteljev glavi, da ih pokroji koju, koje su prava pravcata njegova slika i prilika.

(Sledi.)

budjuju u mjerodavnim krugovima obću zabrinutost. U pokrajini Fars nastalo je takovo vrieenje, da je perzijska vlada morala onamo poslati novog guvernera u osobi vrlo energičnog Safer-Us-Saltane-a, koji sa jakim četnim odjelom odmah uputio na svoje novo mjesto. Južno od Isfagana došlo je između regularnih četa pod zapovjedništvom guvernera i velike čete od nekoliko stotina ustaša do žestokih sukoba. Tek nakon petdnevnog boja uspjelo je regularnim četama potisnuti ustaše. Taj nepovoljni položaj znatno povećavaju velike poplave, kojima je u okolici grada Refсандshana žrtvom palo oko 250 sela sa 1150 kuća. Pogovara se, da neposredno predstoji opoziv ruskog i englezkog poklisara u Teheranu.

Carevinsko vieće.

Beč, 20. travnja.

U jučerašnjoj sjednici nastavljena je razprava o službenoj pragmatiki, koja bi popodne prekinuta, te nastavljena razprava o prešnom predlogu zastupnika Vukovića za gradnju dalmatinskih željeznica.

Pri razpravi o pragmatiki, zastupnik Stranski Niemac-radikalac, iziće potrebu, da se urede službeni odnošaji između države i činovnika, zagovara akciju, kako bi se pomoglo činovnicima, da se izkopaju iz duga, u koji da ih je postojela skupeća utjerata. Zatim uze riječ ministar unutarnjih posla Haerdl, koji u dugom govoru brani zakonsku osnovu o pragmatiki od raznih prigovora. Veli da je vlada uzela u obzir sve pravde želje činovništva, ali da je pri tom morala imati pred očima interes države i cjeloga pučanstva, koje zahtjeva i ima pravo zahtjevati, da činovnici budu valjani, svjestni svojih dužnosti, odani svom zvanju i zadovoljni sa onim sredstvima, što im država opredjeljuje za uzgornu živiti. Kaže, da između hiljade i hiljade činovnika ima i takovih, koji stavljaju razne zahtjeve na način, što on mora da požali, ali se nada, da će pragmatika činiti i tomu kraj. Činovnici, veli ministar, ne smiju zaboraviti, da je u njihovim rukama autoritet države, da su oni pozvani da razsude o najvažnijim pitanjima pučanstva i da se stoga mora od njih zahtjevati, da se identifikiraju sa državnim autoritetom. Govori o disciplinarnom postupku, o kvalifikacijam činovnika, o ograničenju prava prikazivanja molba; veli, da je to ograničenje potrebno; da zakon ne pričeš činovnicima, da prikažu molbe glede njihovih potreba starijoj vlasti, nego pričeš, da to učine preko organizacija i uplivenih osoba u svrhu, da učine pritisak na vladu. Što se tiče prava udruženja činovnika, ministar smatra opravdanom odredbu zakona, po kojoj činovnici ne smiju da pripadaju kakovom društvu, čije je djelovanje u opreci sa njihovim dužnostima. Zatim ministar razlaže sve koristi, što će činovnici crpiti pragmatikom, o kojoj veli, da je najliberalnija, što igdje postoji, osobito u pogledu automatičnog promaknuća. — Zast. Soukup (socijalni-demokrat) želi da se ukinu povlastice vjlojčkih certifikata; da se sudski činovnici izluče iz pragmatike i da se za njih stvori posebna pragmatika, u koliko su njihovi odnošaji uređeni državnim temeljnim zakonom. — Zast. Mühlwert (Niemac-liberalac) mjenja je, da je službenom pragmatikom štetovano akademski nabroženo činovništvo; kritizira odredbe što se odnose na disciplinarni postupak, te veli, da disciplinarni sud imao bi biti izabran od činovništva, a ne nametnut — Zast. Moračevski (socijalni-demokrat) kaže, da između činovništva imaju dvie kategorije: biva činovnika koji samo zapovjedaju i onih koji rade. Ovim vladu hoće da uzkrati još i ono nešto slobode, što sad uživaju, pa zato ima u zakonu polumjera i raznih ograničenja slobode. — Zast. Oiner (Niemac-liberalac) kaže da je osnova o pragmatiki pokušaj, da se prilike činovništva urede, da osnovu treba u mnogom činačiti; kritizira razne odredbe i veli, da činovnik ne smije da bude prosto orudje u rukam starešina, već treba da bude slobodan čovjek. — Zast. Mayer (kršćanski socialist) kao prvi činovnik, koji je uzeo riječ prigodom ove razprave, odbija demagoške deklaracije u prilog činovništva od strane socijalnih demokrata; pozdravlja osnovu o činovničkoj pragmatiki ali veli, da će tražat sačuvat pravo udruženja činovništva i isto staviti u sklad sa dužnostima činovnika; sa pragmatikom će činovnici biti ono, što su morali dagna da budu; uporište državi i pravi štitelji naroda.

Pošto predsjednik prekida razpravu o pragmatiki, prelazi se na razpravu o prešnom predlogu Vukovića.

Dalmatinske željeznice.

Prvi uzima riječ ministar željeznica Vrbica i navodi, da je vlada svjestna velike važnosti što imade izgradnja kranjsko-hrvatske i dalmatinske željeznice toliko sa gledišta užih državnih interesa, koliko sa gledišta stratičnog. Svi

su koraci bili upućeni za gradnju onih pruga, što se moraju izvesti na austrijskom teritoriju. Bili su već sastavljeni potre biti projekti za gradnju željeznice od Knina do Pribudice. Za kranjsku željeznicu već je naređeno, da se sastavi detaljni projekat. Glede gradnje onog diela željeznice preko Like, što se je ugarska vlada obvezala graditi, — kaže ministar — ugarska je vlada odredila, da se sastavi osnova, ali nije još postigla potrebno ustavno odobrenje sredstava za izvršenje te gradnje. Austrijska se je vlada više puta obratila ugarskoj vladi, tražeć da se drži ugovora, te će i unapried sa svim sredstvima, što su joj na raspoloženje energično poradići, da se željeznički spoj Dalmacije sa Hrvatskom realizira, pri čemu se nada, da će ju poduprieti i vojnički krugovi. Glede gradnje željeznice Bugojno—Aržano, veli ministar, da kad bosanska vlada nebi mogla namaci sredstva za tu gradnju, austrijska će vlada nastojati eventualno da ju sa gradi svojim sredstvima. Gradnja pak dalmatinske željeznice do Aržana postati će aktuelna istom onom, kad bude osjegurana izgradnja komada Aržano—Bugojno. Protivi se sazivu obradničnog suda, koji nebi imao vlast da rieši ovo pitanje, jer nije uključeno u austro-ugarskoj nagodbi. (U tom grmu leži zec! Op. Ured.) Pristaje, da komora prizna prešnost predlogu zastupnika Vukovića uz neke preinake, koje će valjda sam predlagatelj prihvatiti.

Zast. Bugatto u oduljem govoru zagovara izgradnju dalmatinskih željeznica. Iziče nepovoljne prometne prilike Dalmacije, koja je sa sviju strana izolirana. Zagovara i gradnju željeznice preko otoka, jer bi se tim koristilo promet i same željeznica bi privlačila mnogo svjeta. Kad su takove željeznice moguće na sjeveru, mogu se graditi i kod nas. — Zast. Ivanišević iziće sve štete, što ih u gospodarskom pogledu trpi naša zemlja radi toga, što neima željezničkog spoja. Kaže, da pučanstvo Dalmacije nije još izgubilo nadu, da će se ipak željeznica graditi, te on polaze svu nadu u zastupničku kuću, da će primorati vladu, da uapokon kraju privede ovo za Dalmaciju vitalno pitanje. — Zast. Silvester (Niemac-liberalac) kaže, da će on i njegova stranka glasovati za prešnost predloga. Vlada treba da zauzme najenergijište stanovište prema ugarskoj vladi, e da ova izpuni ugovor, jer je ova zastupnička kuća u svoje doba glasovala za austro-ugarsku nagodbu pod uvjetom, da se ima graditi željeznica, koja će Dalmaciju spojiti sa monarhijom.

Razprava je zatim prekinuta. Nastajna sjednica sutra.

Zajam od 220 milijuna kruna.

Pošto je proračunski odbor zaključio, da povisi na 220 milijuna kruna zajam tražen od vlade, bio je već komori podastro odnosno izvješće odbora, koje će doći na pretres valjda u drugoj sjednici. Time je riješeno pitanje o izbrisim raznih svota iz proračuna tako, da će se obaviti sve one radnje, koje su u proračunu predviđene.

Ribarski zakoni pred parlamentom.

Kako neke novine donose, još ovog ljeta imao bi doći pred parlament novi ribarski zakon, a s njim skupa i onaj o osjeguranju ribara u starosti i nemoći.

Ova dva zakona veoma su znamenita, te uprav radi njihove važnosti povraćamo se na njih, prem smo kroz prošlu godinu u više navrataka bavili se njima.

Prije svega moramo iztaknuti, da mi sve do danas nismo imali ribarski zakon, nego sve što se je na ribarstvo odnosilo bilo je sa držano u ministarskim odredbama i odlukama pomorske vlasti, koji su izgledale više iluzorne i nisu bile provadjane onako kako su se provadjati morale. Ne riedko se je događalo da je jedna odredba pobijala drugu i da su stajale na sasna opriečnom stanovištu. Organi, koji su ih morali provadjati bili su u tuđu, što nam najbolje dokazuje njihovu manjkavost, a nebrojeni ustipi protiv odredaba izdatih na temelju ovih manjkavih i površnih odluka jasno nam govore, kako je bilo već vrieme, da se izda ribarski zakon, koji će počivati na zdravu kriteriju, oslanjat se na samo pravo i pravicu.

Novi ribarski zakon bio je pretresan u sjednici centralne ribarske komisije u Trstu, ako se ne varamo g. 1906., te je bio razlasat svim trgovačkim komoram, važnijim obćinam na cijelom Jadranu, što pripada Austriji pa i zemaljskim odborima, da reknu svoju i da se vrhu istoga izjave.

Kako razabiremo iz zapisnika sjednice centralne ribarske komisije, držane u Trstu 11. i 12. lipnja 1907. sve naše občine u Dalmaciji, kao i ine korporacije ne samo što nisu novom ribarskom zakonu što dodale, ili oduzele, nego naprosto nisu se njim ni bavile, dok na protiv zemaljski odbor u Gorici i „La societa

politica Istriana“ učinili su dosta važnih primjeba na korist stvari, a za zaštitu prava ribarstva svojih ribara.

Kako se iz ovoga jasno razabire Dalmacija kao takova nije sastavljanju ovog zakona sudjelovala, a nije sudjelovala zato, jer naprosto nije htjela, kad se nije odzvala. Ovaj zakon kako ga je stizirala komisija pomorske vlade doduše najda da ga se baci, ali po našem mnenju zaudara dosta po starežini i ako nadodata odredba ministarstva ovdje ondje baca po koju ruzu.

Danas potanko rešetati ovaj zakon, a i dotičnu odredbu ne ćemo, niti nam to prostor lista dopušta, nu mislimo, da bi se naši zastupnici u velike odžulili našim ribarima, kad bi predložili u parlamentu, da ovaj zakon bude povraćen pomorskoj vladi, koja bi imala da sasluša vrhu istoga mnenje ribarskih korporacija u našoj zemlji.

Od g. 1907. do danas i ako su samo 3 godine dana protekle, ipak u ovom prem kratkom razmaku, nastale su na našem primorju i u našem ribarstvu velike promjene. Danas mi vidimo, da se naši ribari pašu pasom udruženja i u tom nalaze spas svom ostanku, a u isto doba napredak našem ribarstvu. U ove tri zadnje godine naše je ribarstvo orijaški skočilo napred, kao što nije u cio svoj vek, stoga držimo opravdanim, da bi se ovaj zakon morao revidirati, te iz njega odstraniti ono, po čem izgleda, da je naš ribar kakov barbar, a pak dosta toga, što bi bilo nužno, a da se neporemeti sklad koji mora da vlada u našem ribarstvu, ako želimo, da nam ono dade onu korist, koju mora da nam daje, samo ako mi budemo ljudi i ako budemo znali naše more njegovati onako kako moramo i kako to naše ekonomično stanje od nas traži i od nas pita.

Znamo, da će mnogi od njih reći: Što ćemo otežati. Jedva smo dočekali da nam zakon dodje pred parlament. Polako.

Mi treba da znamo, da kad zakon postane zakonom, da smo mi svi obvezani i ako ne ćemo da se njemu pokoravamo. Mi pak držimo, da ni jedan naš ribar ne bi bio s ovim zakonom složan, jer u njemu ima dosta toga, što naredba nadopunjuje, ali sasna mršavo i elastično, tako da se sve svaljiva na ništa.

Rekli smo da u potankosti neuzlimo, jer i kad bi htjeli to bi nas zavelo na dugo. Naši pak zastupnici nek se sjete da Dalmacija kod tog zakona nije sudjelovala i stoga nek predložje njegov povratk na razmišljanje, prokurenje i popunjenje, ne će li, da se budemo kajali kad nam ne bude više na vrieme. Nemogu li postići to, a onda nek taj zakon uz dotičnu naredbu pošalju svojim biraićima, da učine svoje opazke, kako će ih imi, nadju li shodnim, zagovarat i da se umetnu u zakon i naredbu, jer nije pravo da oni koji nezajnu ni je li more slano, diktiraju zakone našim ljudima, koje oni moraju samo slušati i robski odobravati. Ne, mi moramo da smo svjestni, da je Jadransko more naše i da na njemu moramo mi biti gospodari.

Drugi zakon, koji bi imao da bude glasovan u parlamentu još ovog ljeta, to je kako nam novine kažu, zakon o osjeguranju ribara u starosti.

Danas, kad se hoće da reče, ali u stvari nije, da živimo u vjeku slobode, moramo napomenuti, kako se i ovaj zakon stvara i ribarima nameće, a njih se jadne nepita ni za što.

Mi smo još jednom prigodom rekli, da danas ponavljamo, da ovaj zakon izgleda po ribare koristan dok naprotiv nije. Ribari u ovom zakonu spojeni su sa pomorcima, te ne bi rada, da se sa njihovim prištednjama dogodi ono, što se događaja sa „Pio fondo di Marina“ u koji ribari i ako indirekte doprinášaju, ali prava na doprinose neimaju.

U ovo zadnje doba i naši ribari počeli su se nešto bolje micati i misliti za svoj obstanak. Osnivaju se raznovrsne ribarske zadruge i stvaraju se savezi. Milo nam je zabiežiti, da ono trenje koje je bilo nastalo između novo-osnovanog „Ribarskog Saveza“ i „Zadružnog Saveza“ već jenja i da su upućeni pregovori za složnu akciju u predmetu. Mi želimo da se nesuglasice izgleda i da sve naše ribarske zadruge vidimo okupljene oko jednog saveza. Kad se ovo zbude, a ufajmo da se neće biti daleko, zar se ne bi vlada mogla odlučiti na nešto liberalna, a po ribare same korisna? Kad se sve naše zadruge, a tim i naši ribari okupe oko jednoga „Saveza“ ne bi vlada mogla cieleu akciju za unapređenje ribarstva i podpomaganje ribara u starosti i nemoći ustupiti savezu? Ovim načinom puno i puno bi se više koristilo napredku i razvoju našeg ribarstva, a i sami ribari bi bili zadovoljniji, nego li su — tim kako se cijela ova akcija sa strane vlade namjerava pokrenuti,

Kako smo rekli, u našem ribarstvu je nastao veliki preokret, koji se nesmjemo mimoići. S ovim preokretom mi mora da računamo, a mora da računa i vlada, te s ovog razloga mi smo mnenja, da bi se za kratko vrijeme počelo i ovim drugim zakonom, a pozvalo se zainteresovane ustanove u zemlji, da se o njima izraze, eventualno da izmieni, kako bi bili što korisniji po onoga kome su namjenjeni i koji bi počivajući na zdravu temelju postali sjegurni i trajni.

Ovoliko za danas, a kad se uglati sporazum među savezima reći ćemo našu otvoreno, što bi se imalo učiniti u predmetu.

Još o uvredi učiteljstvu.

Rekli smo, da se pitanje o krvavoj uvredi nabačenoj od gosp. Dr. J. Machieda na pitomkinje preparandija u Dubrovniku i na cijeli onaj zavod ne će smetnuti sve dotle, dok se god ne unese unj svijetla sa kompetentne strane. „Glasilo za interese g. Biankina“ odmah je, netom smo mi tu uvredu konstatovali i ožigosali, planulo i predbacilo nam stranačko banditstvo, zaletilo se u toliko, da je u svom biesu kazalo i to, kako su se oni od „glasila za interese“ obratili na kompetentno mjesto i saznali, da je naša tvrdnja podla laž i kleveta. Nismo se dali zastrašiti olimpskom grmljavinom „glasila“, već smo, uvjereni i duboko svjestni, da smo se založili za istinu, za čast i obraz našeg učiteljstva, pošli napried i dali mu razumjeti, kako znamo za mnoge i mnoge okolnosti, što su u savezu s ovim pitanjem, i kako smo spravni do kraja praveći stvar, da se vidi i dokaže pred celom javnosti: jesmo li mi lažni i klevetni, ili je zbilja onako kako uztrdismo, a po tom da su lažni oni od „glasila“, a klevetnik g. Machiedo.

Danas se opet navraćamo na ovo, jer nije samo da nas na to silil dosljednost i dužnost, već i drzki, pače bezobrazni izazov „glasila“, a sili nas pak i jasno govoreći mtk „Smotra Dalmatinske“, koju s punim pravom pozvamo, da se u predmetu izjavi.

Danas po drugi put činimo to isto, a ne činimo to tek onako, da stranački isto izblijemo, već činimo — opet kažemo — uvjereni i duboko svjestni, da smo na temelju istine i da nam je do toga, da se baš sa kompetentnog mjesta celog našoj javnosti čisto i bistro reče: imamo li ili nemamo li mi pravo, jesmo li ili nismo li uztrdili istinu, kad smo doneli, da je iz usta Dr. Machieda u stanovitj sjednici pokrajinskog školskog vieća pala ona uvreda na pitomkinje preparandija u Dubrovniku, a po tom uvreda na onaj zavod, i na cijeli učiteljski stališ?

Ne uzmićemo, niti ćemo uzaknuti, — i — kako rekomo — ovo pitanje ne ćemo dopustiti da zaspe.

„Smotra“ ima rieč.

Ako „Smotra“ bude i dalje mučala o ovome, kao do sada, prem pozvana da progovori, onda će njezino dalnje mučanje biti najrječitija potvrda naše tvrdnje, a u tom slučaju javit ćemo se doskora na novo, da gospodinu Machiedu rećemo posljednju.

Što će pak za tim slediti, o tom neka razmišlja on i „glasilo za interese“.

Dopisi.

Makarske prilike i „Narodni List“. Ima nekoliko vremena da u „Narodnom Listu“ izlaze dopisi iz Makarske ili iz Primorja. Kadkada nose podpis Petra Antičića učiteja, a kadkada su bez njega ili su sa pseudonimom „biokovski komar“.

Stilizacija dopisa jedna je te ista sa stilizacijom Antičićevom; nabacano sve bez kakve uglednosti i finoće stilističke. Pa ako nigdje, to kod Antičića obistinjuje se ona, da je čovjek stil i mi, kad vidimo one dopise „Narodnog Lista“, čini nam se, da vidimo dosta nepravilnu glavu gospodina dopisnika.

Nu nami nije toliko stalo za gospodinom dopisnikom; ne zanima nas. A ne zanima nikoga ni u makarskom Primorju. Taj je čovjek, kako je svakomu poznato, bez ikakova političkoga načeta. On je u isto vrijeme pravilni, pripadnik „hrvatske stranke“ i demokrata. On je ondje, gdje ga oportunisti goni. Radi toga je svakomu oduran.

Mi se stoga ne bismo obazirali na toga čovjeka po svojoj volji. Nebi ni pišemo, jer izjavljujemo, da nas u ovom što pišemo ne vode nikakove osobnosti. Kad se traktira o istini, pravici, onda osobe padaju; onda je istina zvezda vodilica svega našega pisanja. Pa kada bi bio gosp. Klarić onakov čovjek, kakovim ga Antičić prikazuje, mi bi i g. Klariću rekli: Mate nevalja tako; ti si na krivom putu.

Ali premda nas ne vode osobnosti, ipak morali ćemo se baviti njekim činjenicam, koje se tiču g. učitelja Antičića. Nam je to žao, ali

moramo, jer će to ilustrirati stvar u makarskom Primorju.

Jedanput je bilo u „Narodnom listu“, da su žalostne prilike u Makarskoj. Valjda je time mislio reći, da su žalostne prilike i u makarskom Primorju.

Mislimo, da „N. L.“ ima i pravo i krivo. Ima krivo, jer je narod u Primorju miran. Ne ima ovdje nikakove trzavice. Obično bivaju trzavice u vrijeme izbora, a još smo hvala Bogu do izbora daleko, pa težak samo misli o svojim poslim i o svomu trudu.

Ima pravo, jer su zbilja izbili neki žalostni pojavi na Primorju posljednjih godina. U Smoladinoj „Slobodi“ stali su izlaziti gnjusni dopisi proti svećenim. Onakav gnjus može pisati samo čovjek ili pokvaren ili niske kulture. Takovi dopisi i danas sledi. I prošlih dana bio je jedan dopis iz Primorja u „Pučkoj Slobodi“ sa takovim gnjusom, da se čovjek pošteni šrami to i spomenuti u jednoj novinici pošteno, a eto dr. Smolaka baš taj gnjus daje za duševnu hranu našem narodu.

Tko je onaj gnjus pisao? Tko onaj gnjus sada piše? To mi nećemo da govorimo, ali još davno naše pošteno novinstvo označilo je auktorom ili stvarnim ili moralnim g. Antičića. Izpoviedamo: nas je to bolilo osobito zbog pomisli, da je Antičić i jedan uzgojitelj djece.

Ima pravo „N. L.“, jer mirno naše Primorje pokušava da uzubni pravom „N. L.“ sa svojim niskim lažima. Od toliko vremena on nije donio jedne jedite istine iz Makarske i makarskog Primorja. On ocrnjuva ljude zaštićen kakovom sofisticom evazijom, ili imunitetom svoga glavnoga urednika. Onaj liepi naslov: „Glasilo za interese hrvatskoga naroda“ rek bi, da je g. Kisić obratio u „Glasilo za interese laži i zlobna za makarsko Primorje.“

Gospodin Biankini se pravda: ja nemogu odbijati svojih dopisnika.

Ali neka nam oprosti g. Biankini, nu njegovo načelo nije izpravno. List treba da služi istini. Visina lista jest samo moralna visina, a ta je samo, kada on visoko iziće istinu i njojzi služi. Jedino takovi listovi jesu liberalni, ali u pravom smislu liberalni. Stoga uredništvo lista ima izpitati moralnost i cieniu svojih dopisnika. Ako dopisnikov obraz i poštenje ne jamče za istinu onoga, što piše, onda urednik ne smije to primati, jer to truje i kvari narodu, to u narod meće smutnju. Stoga su Smoladinski listovi onako niski, onako proti slobodi i zdravomu moralu, jer njegoviji dopisnici ne osjećaju morala i nepojmiju, što reći prava sloboda i prava liberalnost.

Na žalost moramo reći, da i „N. L.“ od neko doba sledi putem „Slobode.“ On nije nego naprosto jedan naprednjački list, sa nezdravim moralom i negacijom zdravoga liberalizma. Dobro bi bilo, da ljudi oko njega uzmu u ruke jednoga bar poganskoga filozofa, da u njemu bar vide, kolika je uzvišenost moralnih kreposti.

Ima pravo takodjer „N. L.“, jer svakoga rodoljuba, koji ima i zere sviesli, mora boliti nad ponašanjem Petra Antičića u občinskom vieću i vanka njega i što se opet nad Petrom Antičićem kao učiteljem i viećnikom događaja.

Velika većina občinskoga vieća dopdnu je složna. To su ljudi sviesni i razumni, koji bi rado da učine dobra svojoj postojbini, pa to dobro oni i rade. Ali Petar Antičić kao nekakav duh neprijatni htjeo bi, da vieće neradi i da naša najviša slobodna institucija bude predana u ruke kakova vladina komisara.

To on neće sjegurno postignuti, ali njegovo razorno djelovanje k tomu ide. Za toga čovjeka sva su sredstva zakonita, s toga upravo on je i neizrecpiv u sredstvim. Tako se on pozivlje na Kržanića, Jakića, Pekića, Žamića, na cijelo vieće itd., itd. A li ljudi nisu ni progovorili o stvari. Poslali su neki izpravke. Jok, to njega ne smeta; on se jednako pozivlje i na vieće i na nje i na svakoga. Tako je stanje onim poštenim ljudima dozlogrdilo, pa su ga onako strašno izobličili u občinskom vieću. Nu mi ćemo o tom drugi put na šire progovoriti, a izpoviedamo, da nam nije to baš drago, pošto to nije na čast ni školskoj vlasti, u koju mi nebi rado kreačili.

Tako je on u posljednjem vieću igrao nisku sramotnu ulogu, da se čovjek pita: ma što je ovaj čovjek? Je li ovo čovjek, je li ovo jedan uzgojitelj? Zar ove i ovako niske rieči izgavava jedan pučki učitelj? Mi te rieči nećemo sada ovdje izreći, stidimo se. Nu gosp. Antičić svjederno pozivlje g. Klarića: tuži me. Baš i mi te rieči upotrebljavamo, ali ne sa evazijam i sa skokovim paragrafalnim, nego ga pozivljemo za izbilj, neka nas tuži sudu i tu ćemo mu dokazati one liepe rieči, koje odaju njegovu kulturu i njegov duh.

Jest ima stranom pravo „N. L.“, kad govori o žalostnim prilikam, ali te žalostne prilike samo je on prouzokovao, primajući onako lažne dopise iz Makarske i makarskog Primorja.

Mi ćemo nastojati, da u sledjećim člancima ilustriramo cijelo pisanje g. Antičića i „N. L.“, neka občinstvo ne bude zavarano.

Aržano, 20. travnja.

Put Miš-Madunić-Svib-Aržano. Tandem alikuando. Občinsko je vieće u Imotskom na svom sastanku dne 7. o. mj. odobrilo jednoglasno zaključak glede doprinosa za gradnju puta Miš-Madunić-Svib-Aržano. Zahvaljujemo vieću, jer nam je jednom otvorio put, koji je ne samo nama, već i cijeloj Krajini od neprocjenjive vrijednosti i koristi, a naoseb našem zaslužnom zastupniku dr. Mladinovu, koji se je živio zauzeo za isti. Samo bismo preporučili, da se ne oteže radnjom. Čim prije tim bolje. Neugodno nam je iztaknuti slabe glase što kolaju, naime, da se po Lovreću kupe podpisi, uoči da se utok proti gornjem zaključku, jer da nemogu podneti trošak. To su šurke baše Jurke. Znamo zašto toliko vieće, te nije nam drago iznieti nešto rublje na javu, već volimo ga prati kod kuće. Takav rad nije ni kršćanski ni rodoljubni. Ali se ipak nadamo, da i neće uspjieti, jer će i zem. odbor uvažiti pravedne vapaje Aržana, Sviba i Čiste. Idemo da vidimo.

Aržančani.

Iz grada i okolice.

Lična viest. Naš zastupnik Dr. Ante Dubličić stigao je jučer u Šibenik iz Beča, iza kako se par dana zadržao u Zadru.

Središnji odbor „Saveza dalm. učitelja“ imao bi držat sjednicu dne 8. svibnja. Ovog puta ovaj odbor ima da se osim sa redovnim svojim poslima, bavi s obzlimim pitanjima, koja su nastala u posljednje vrijeme i preko kojih ne može ni pošto da predje, jer je po sriedi čast učiteljstva.

Dalmatinski biskupi u Šibeniku. U naš su grad već stigli presv. biskupi: Nakić, Zaninović i Uccellini. Presv. Marčelić dolazi tekar u nedjelju. Viećanje je započelo jučer, te će trajati punih osam dana. Usled odreke nadbiskupa Dvornika, pitanje je zadržsko postalo bezpredmetno. Vieće će se baviti vjerskim potrebama naše pokrajine, a nije izključeno da se povede rieč i o glagolici, ovom vječnom pitanju, koje se sad zaoštava radi čudnih odredaba u Bokanje, koje su u talijonomanjiškoj zad. iređenti pobudile nepisivo veselje, kao i za poznatog izstupa sjemeništaraca.

Da obrtničku školu usavršavanja. Dne 24. t. mj. održana je prva sjednica odbora škole usavršavanja za šegrite u Šibeniku. Na dnevnom redu bilo je najprvo imenovanje zastupatelja šibenskih obrtnika u školskom odboru, te je takovim odredjen jednoglasno gosp. Toma Kolombo. Sledio je za tim izbor časti u odboru, te je u isti uz već imenovanog sa strane namjesništva predsjednika g. Dr. Iva Krstelja izabran podpredsjednikom gosp. Ugo Fosco, blagajnikom gosp. Ulđerik Rossini, a zamjenikom g. gosp. Krešimir Novak. — Kao zastupatelji zanimanih vlasti i ustanova odredjeni su u ovom odboru članovi na ovaj nači: Zemaljski odbor zastupa član g. Uid. Rossini, občini šibensku zastupa član g. Kreš. Novak, a trgovačku komoru zastupa g. Ugo Fosco; vladin je povjerenik u istom odboru namjesništveni savjetnik gosp. Josip vitez Rešetar. — Učiteljsko osoblje imenovat će se ovih dana, a sama pouka u ovoj školi, koja će sastojati od pripravnog tečaja i od prvog razreda, započeti će 1-im listopada o. g. a trajati će sedam mjeseci svake školske godine.

Izpit i za kalfe. Dneva 25. i 26. t. mj. držali su se pred dobitnim izpitnim povjereništvom, a pod predsjedanjem gosp. Iv. Bergnocchia izpiti za kalfe, za koje se je bilo prijavilo 14 kandidata i to: za pekarski zanat jedan: Dželalija Jakov Jakovljević iz Drniša; za postolarski zanat dva: Berač Petar Ivanov i Gulin Ivan p. Mate iz Skradina; za brijački zanat jedan: Škarić Ilija Lazin iz Knina; za mearski zanat četiri: Borčilo Ante p. Šimuna iz Šibenika, Reljić Joso p. Ivana iz Siverića; Lelas Aleksander p. Miće iz Skradina. — Četvrti se utegao. Za drvodjeljački zanat dva: Vikario Šimun p. Josipa i Mrndže Josip Antin iz Šibenika; za kovački zanat tri: Niko Trafa Matin iz Šibenika, Dmitar Ljevaja iz Radučića (Knin) i Meštrov Špiro iz Tiesnoga; za tapetarski zanat jedan, koji se utegao. Uspješne na ovim izpitima: Mrndže Josip sa ocjenom vrlo dobro; Vikario Šimun, Borčilo Ante, Reljić Joso, Lelas Aleksander, Meštrov Špiro sa ocjenom dobro; Berač Petar, Gulin Ivan, Dželalija Josip, Niko Trafa, Dmitar Ljevaja, Škarić Ilija sa ocjenom dovoljno.

† Prep. o. Celestin Fattuta. Na 23. o. mj. prešelo se s ovoga svijeta u Cresu svom rodnom mjestu ovaj uzorni redovnik reda sv. Frane konventualca. Pokojnik je za dugi niz godina (1874—83.) bio gvardianom mjestnog samostana sv. Frane. Stariji naraštaj dobro ga

se sjeća ne samo kao revnog vjeroučitelja pri ondašnjoj gimnaziji, nego i kao veoma zauzeta za svoju crkvu, koju je g. 1880. velikim troškovima preuređio i poljepšao. Premda uzgojen u doba, kad su škole naše bile u protunarodnim rukama, ipak kao pučki sin nije dao da ga se smatra talijancom, kako je on muzevno pokazao u jednoj prigodi, koju vriedi spomenuti. Oko osamdesetih godina bio je tiskan dopis u „Dalmati“, gdje ga se tendenciozno hvalilo. Pogle je doznao iz čije je ruke dopis potekao, dao je tiskati izpravak u „Dalmati“, da odklanja pohvalne toliko u pogled osobe, koja ih napisala, koliko radi lista, u kom su tiskane. Ovaj vriedan hvala korak pobudio je u Šibeniku senzaciju, osobito kod jednog diea klera, koji je antikerikalnog „Dalmatu“ držao za svoj orakul. Sasvim tim liepih je on zaslugu stekao u riešavanju težkih kurijalnih pitanja, te ga je obzirno na to blagopok. Foško imenovao doživotnim članom šib. konsistorija. J. je veoma zamjeran u radu a i pisao velikom lakoćom. On je prvi sastavio historički škematizam svoje starodrevne provincije sv. Jeronima, kad je bio imenovan provincijalom god. 1891. Tako isto on je uredio i škematizam šibenske biskupije. Radi riedkih vrtna g. 1894. bio je pozvan kao socius ordinis u Rim, gdje je ostao sve do g. 1907. Nakon smrti biskupa Šterka, neke su bečke i naše novine spominjale ga kao kandidata za šibensku stolicu. Veliki napor bio je oslabio njegov živčani sustav, te ga dovedo do groba. Vječni mu pokoj!

Carinarsko izloženstvo kod obć. klauonice. Dok je ministarstvo financija razpisom 9/3. t. g. br. 1135 našlo, da — kako javismo podigne ovdješnju c. k. javnu Carinaru na stepen glavne Carinare I. razreda, i odredilo da ovaj uređak takav mora odmah da započne djelovanje, dotle nije našlo da odredi zapitano ustanovljenje carinarskog izloženstva kod ovdješnje obć. klauonice. — Ne znamo, koji su razlozi potakli ministarstvo na uzkratu uvežanja, je znamo, da je pitanje bilo u svoje doba temeljito obrazloženo od naše obćine i prikazano u svojoj njegovoj opravdanosti. Zato ćemo se na nj navratiti prvom zgodom, a već sada iziće, da je nužda pomenutog izloženstva tolika da će se morati po što po to doći čim prije do njegova ustanovljenja. Za što dakle uvijek otežati, zašto baš Šibeniku uvijek stvarati poteškoća?

„Ubožkom domu“. Da počaste uspomenu Mate Perlina: gg. Vice i Mate Matković 2 K, Stipan Scotti 1 K. Da počasti uspomenu Josice Simunović: gđa. Lucija Miloslavčić 5 K. — Uprava „Ubožkog doma“ svesrdno zahvaljuje plemenitim darovateljim.

Pomoć nastradalim. Pišu nam iz Biograda, da u razmaku od malo vremena biednom i siromašnome težaku Tomi Ugriniću p. Ante iz Tkona na otoku Pašmanu, izgorješe dvie kuće i 40 glava sitnoga blaga, što mu nije bilo osigurano proti požaru, usled čega on i njegova obitelj dopdnu su upropaćeni, jer mu manjkaju sredstva, da učini sebi i svojim drugo zakonitiše, makar potleušk. Zato, apjelujući na milosrdje dobrih ljudi širom pokrajine, preporučamo ovoga nevoljnika, da mu ma bilo kojim milodarom priskoče u pomoć u težkoj biedi, u koju je nesrećom upao. — Milodari mogu se slati izravno na gornju adresu oštećeniku, koji mol. Svemoguću Bog stotruku napolito dobroćincima!

Prispjeli parobrodi u našu luku. Talijanski parobrodi: „S. Saverio“ odputovao je za Reggio, „Coloniale“ za Algeri, „Dante“ i „Lamone“ isto za Alžir.

O Halley-evu kometu. Primamo od gosp. Josipa Harvalika, člana „Soc. Astrom. de France“ i rado priobćujemo: Na 24. t. mj. u 3 sata i 40 č. u jutro uspjelo mi je mojim malim astronomičnim teleskopom od 56 mm. (promjera objektivna) uzprkos slabim prilikama svjetla radi užtapa, da vidim ovdje Halleyevu kometu sa AR. 23 h. 50 m., D. 7° 47' poviše stajačice IV. veličine Omega u zvezdju R. i b. Nadjoh ga okularom, što povećava 24 puta, kao mali, slabo zamjetljiv predmet. Pomoću 120-kratnog povećanja mogao sam tačno razpoznati sjajnu izižnicu se jezgru iz Come (maglene koprene). Posljednja bijaše sa strane sunca zaobljena i sačinjavše s protivne strane rep podleljen u dva zašiljena krila nejednake dužine, praveća kut po prilici od 60°. Svjetlost jezgre bila je od prilike na lik onoj zvezde III-e veličine, no sasvim tim komet usljed već spomenutih slabih prilika svjetla nije se mogao razpoznati prostim okom. Do 4 sata i 20 časa mogao sam ga pratiti teleskopom. O daljnjim opažanjima izviestiću također, a onima, koje stvar zanima, stojim dragovoljno na raspoloženju.

Dopisauca uredništva.

Dopisi iz Privić-Šepurine, Makarske, i Biograda, tiskati ćemo u doleđnem broju.

Iz hrvatskih zemalja.

Potvrđen izbor predsjednika jugoslavenske akademije. Kralj je potvrdio ponovni izbor umirovljenog kr. javnog redovitog sveučilišnog profesora te pravog člana jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti Tadije Smičića za predsjednika rečene akademije.

Bosansko-hercegovačka luka. Poglavlica Bosne i Hercegovine general pješništva Varešanin bio je u Neumu i Hutovu, da razvidi, kako bi se u Neumu mogla podići moderna trgovačka i ratna luka. U tu svrhu vele, da će tamo poći i neki ministri kao i komisija ratnog ministarstva.

Glavna Skupština Hrvatskog Sokolskog Saveza će se obdržavati u nedjelju na Dnove dne 15. svibnja 1910. u 9 sati prije podne u dvorani Hrvatskog Sokola na Sušaku, sa sljedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav starješine. 2. Tajnički izvještaj. 3. Izvještaj blagajnika. 4. Izvještaj revizijskog odbora. 5. Izvještaj vodje. 6. V. slet Saveza Poljskog Sokolstva u Krakovu g. 1910. i VI. slet Saveza bugarskih „Junaka“ u Sofiji. 7. II. Hrvatski Svesokolski slet godine 1911. 8. Ovjerovljenje zapisnika izvanredne glavne skupštine od 12. prosinca 1909. 9. Eventualni predlozi.

Razne viesti.

Borštnik kao dramatičar. Riedko će komu biti poznato, da je naš odlični umjetnik, g. Ignjat Borštnik poznat i kao dramatičar. On je osobito u svojim mladim danima napisao na slovenskom jeziku više drama. Tako nam i sada javljaju iz Ljubljane, da će se naredne nedjelje na tamošnjem kazalištu prikazivati Borštnikova narodna gluma „Stari Ilija“, te je za nju lakovo zanimanje, da su već gotovo sve ulaznice za spomenutu večer rasprodane.

Izbor bečkoga načelnika. U sjednici od 22. t. m. bečkoga gradskoga zastupstva izabran je kao nasljednik dra. Luegera načelnikom grada Beča dosadašnji prvi podnačelnik, dr. Neumayer. Time je ova stvar barem predloženo riješena. Definitivno nije, jer je načelniki kandidat još uvijek ostao sadašnji ministar trgovine, dr. Weisskirchner. On može dakle, da se prema Luegerovom testamentu, kadgod se zasiti ministarovanja, dađe uvijek — izabrati načelnikom. Za dra. Neumayera je dakle položaj svakako takav, da mu nitko ne će zavijediti. A ovakav čudni položaj unosi svakako i u sve gradske poslovne crtu neprirpodnosti i nestalnosti. Kako će pak to djelovati na gradske poslove, vidjet će se u najskorije vrijeme.

Mark Twain umro. Dne 21. o. m. u noći umro je u svojoj vili „Stormfield“ u Connecticutu slavni humorista Mark Twain. Smrt je nastala nenadno te bijaše bez bola. Twain je baš pisao olovkom na listovnu kvertu reći: „Podajte mi moje naočare“, kadno mu olovka padne iz ruke, a on padne mrtav na jastuk. O smrti Twainovoj odmah je bio obaviješten predsjednik Taft, koji reče, da će čitav narod žaliti za čovjekom, koji nije nikada napisao nešto, što se ne bi moglo i kćerima pokazati. Pogreb će se obaviti u Elmiru kod New-Yorka, gdje je sahranjena Twainova žena i djeca. Sprovod bit će izražaj narodne žalosti. Ovaj put viest o smrti Twainovoj nije onakova, kakova je bila prije nekoliko godina, kadno ga proglasije mrtvim, a on je odaošao onda onaj glasoviti dementi: Viest o mojoj smrti u velike je preteranja. Sada je međutim u istinu umro. Doživio je starost od 75 godina. Posljednje njegovo djelo bijaše njegova autobiografija, koja je djelomično izašla u nekoliko listova. Mark Twain (mark two = pamti dva) bijaše mu pseudonim, dok je pravo njegovo ime glasilo Samuel Langhorne Clemens. Rodio se u gradiću Hannibal na Missisipi dne 30. studenoga 1835. Kad mu je umro otac, morao

se je dvanaestogodišnji dječak jednako kao i njegova starija braća brinuti za uzdržavanje. Stupio je u jednu tiskaru kao slagarski naučnik. Nakon trogodišnjeg izučanja, ode na put u New-York, Philadelphia je dodje konačno u St. Louis. Doživljavao je dalje kojekakove pustolovine kao kopač zlata pa novinski reporter. Ali pomalo je već dobivao zlatniji lokalni glas radi svojih novinarskih škica. Time je započeo svoje literarno djelovanje, koje je sve većina napredovalo, dok se konačno nije dostao svjetskoga glasa. Njegovе su knjige neizcrpivo vrelo smieha, u njima su sabrane najobjesnije ludorije, najnevjerovatnije preterivanje i šala, pak se sviđa vrlo rado i vrlo mnogo čitaju.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlasnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Oglasujte

u „Hrvatskoj Rieči“.

Restauracija „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniti cijenjeno občinstvo, da se u mojem lokalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istrijsansko, bijelo, deserti, refosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. ---
Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obskrbljena u svako doba toplim i mizlim jelom. ---
Objed 1. reda K 1; II. reda 72 fl.
Naznačiti mi je osobito, da se moja jela priugotavljaju samo, sa naravnom masti.
Preporučuje se veleštovanjem
Strika Antun.

Restauracija „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Objava.

Čast mi je javiti p. n. občinstvu, najskoli trgovcima i obrtnicima, da sam naučim doskora otvoriti ovdje prvu ovakove vrsti na našem jugu

Tvornica papirnatih vrećica

za trgovačku porabu.

Na to sam se odlučio i s razloga, što se je dosle iza ovakove stvari moralo naše občinstvo obračati vanu pokrajine i podupirati svojim novcem tuđu poduzeću.

Moja tvornica papirnatih vrećica bit će uređena sasvim po zahtjevima moderne tehnike i bit će snabdjevna sa onim razolikim materijalom, što zasjeca u ovaj obrt. Prama tomu očekujem, da ću u ovom podhvatiti bit izdašno podpomozhen t. j. počašćen cijenjenim naručbama iz svih zemalja, gdje je našeg naroda.

Šibenik, 21. listopada 1909.

Ante Zorić

47 trgovac i posjednik.

Mreža (ribarskih) bogato skladište kao i zastupstvo od prvih svjetskih
tvornica mreža od pamuka
prve zajamčene vrsti. Cijena umjerena
Juraj Gamulin
16-20 u Jelsi (otok Hvar, Dalmacija)

Hrvatske narodne poslovice
uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano K 5 --, a uzvezano K 6 --, nabavlja se kod „Hrvatske tiskare“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

Hrvati i Hrvatice!
Pomozite Družbu
Sv. Ćirila i Metoda

VLADIMIR KULIĆ

Jedina hrvatska
tvornica voštanih
svieća na paru.
Šibenik (Dalmacija).

Lahka zasluzba
za svakog.
4 do 10 kruna

zaradi dnevno kroz prodaju jednog za svakog neobhodno potrebitog predmeta. Sa ljite Vašu adresu uz k tomu priloženih 75 filira u poštanskim biljegama i dostaviti će Vam se uzori i prospekti.

Tvrđka F. P., 208 Beč, VII. Mariahilferstrasse 76. 7-13

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemičko čišćenje odjele na suho
M. DOMIĆA
Split, br. 355.
Prinaju se odjele za kemičko čišćenje kao: obična, uredna, za setnju, kazalište i plesove. Osim toga zastore, prostirke, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa strojem „UNIVERSAL“.
Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.
Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.
Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
Glavna ulica.

Hrvatska
vjeresijska
banka
Podružnica
Šibenik.

Dionička glavnica K 1,000,000
Pričuvena zaklada i pritičci K 150,000.
CENTRALKA DUBROVNIK
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Bankovni odjel
prima uložke na knjižice u konto korentur u ček promet; eskomptuje mjenice.
Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijedne. Devize se preuzimlju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Mjenjačnica
kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osjevanje proti gubitku kod zdričebanja. Revizija srečaka i vriednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica
daje zajmōve na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

Pozor! Kod podružnice za Trst, Jstru i Dalmaciju
ulica Galatti br. 14

Gospodarske sveze u Ljubljani

može se dobiti uz najpovoljnije cijene i uvjete svakovrstnog dobrog i svježeg živeža, brašna najglasovitijih mlinova, te krumpira, zelja, graha i umjetnih gnojiva. Tvrđka je od novog ljeta uvela škont od 2%, na svu robu bez razlike, za fakture izplative kroz 30 dana, a to da olahkoti trgovcima knjigovodstvo. Podupirati Gospodarsku svezu, patriotična je dužnost svakog našeg trgovca. Cienike i uzorke šalje se badava na zahtjev.

Svoj svome!
Ravnatelj i vodja:
S. H. Škerl, Trst.

Važno za svakoga!
Gustav Marko
Trst
Centrala: Via Giulia br. 20.
Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke.
Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ured.
Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocalnine, staklarije, svjetiljke itd.
Velike količice naročutih tvari u ocalniki, porculani
Cijene umjerene koje se ne boje uloknice.
Na zahtjev šalje se cienici badava.
Dopisivanje u hrvatskom jeziku.
Pomenuta tvrđka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.